

לבושי-מדים הם, שהתנסו על דרך «השור המשחולל בחנות חרטינה». כל מה שהם נוגעים בו, שוב אין לו תקנה. הם שולחייאש וחבלנים ורוצחים והורסים את כל השנוא עליהם. באחד מלילות ביקורי לא עצמתי עין, לעומת זאת יצאתי בלויית קבוצה להסתכל בתרגיל של עליה על חוף מסולע ומסוכן.

היה ליל אפלה, לילה אידיאלי לפעולה כזאת. הגבעות והסלעים כמעט שלא נראו, אך הבחורים התקרמו, כשעיניהם ומוחם וגופם מאומנים לפעולה כזאת דוקא. אנו, המסתכלים, שפעלנו כזקיפים, לא ידענו שהם עלו על החוף, עד שקנו אחיזה עליו עם כל מטענם וציודם. ולא זו בלבד, אלא שכל פלוגת-הפשיטה כבר הסתובבה מאחורי גבנו מוכנה לרצח בדומיה. היה זה מיבצע קשה ביותר, אולם זהו יעוד חיתה של חיילות מיוחדים אלה.

כלי-השיט שהשתמשו בו שט בשקט ובמהירות של 25 מיל לשעה. אלו הן סירות מגוע, שטוחות-קרקעית, עם שריון העומד בפני כדורים, והמסוגלות להעלות ישר על החוף מחלקה שלימה, כלי-רכב ממונעים או פלוגת חיל-רגלים. בשעות הבוקר המוקדמות הוטעה פלוגת אנשים במרחק-מה החוף; מסוגלים היו לחמוק בשקט מעל לדפנות-הסירה, כשכל ציודם אתם, ולעלות בשחיה על החוף כשהם מחזיקים את הרובים מעל למים. ביצוע פעולה כזו מתוך יכולת לעלות על היבשה במצב של דריכות לקרב – אף זה אחד מענפי אימונם. וכן הם מקבלים אימון ימי בשתוף-פעולה מהודק עם הצי המלכותי. גם הקצינים וגם הסטורים קונים ידיעה בנוגע לנהוג של אניות המפליגות באוקיינוסים, לומדים את השמוש בסירות קטנות, הכולל עליה על החוף וירידה ממנו במהירות, ביום ובלילה, ובכל מזג-אוויר שהוא.

רק בזמן האחרון התחילו להגיע לעולם הרחב הספורים המרעישים והמהדימים על מעלליה של כנופיה זו. אין ספק, ששום תקדים או הרגל לא יכבלם ולא ישתקם.

סמל עברי

קומנדו עברית בחזית אפריקה

לא ידוע ברבים התפקיד החשוב שמלאה «הקומנדו» העברית הארץ-ישראלית במערכות-הדמים ליד קרן שבאריטריא, עם כיבוש שרשרת הרי אמבא-אלג'י כחבש ומבצר גונדאר. מתנדביה הראשונים של «הקומנדו» באו משורות פלוגת החפרים הארץ-ישראלית הראשונה (שהצטיינה בפעולות-ההגנה על הנסיגה בסן-מלו אשר בצרפת), ויתרם – מפלוגות ארץ-ישראליות אחרות. הייתה זו יחידה צבאית בלתי-סדירה, שנועדה לביצוע פעולות נועזות. «גדוד המות» כינו אותה. מתפקידה היה לבוא במגע ראשון עם האויב בנקודות המרוחקות והמסוכנות ביותר של החזית, לפלוש לארץ האויב בדרך של עליית-אפתעה על החוף, על מנת לרצוף מבוכה בקרב האוכלוסיה. לחזור דרך קווי האויב לערפו על מנת לחבל בקשרי התחבורה שלו, לפוצץ גשרים, מחסנים, מיכלי-דלק וחמרי-מלחמה אחרים בדיגמיס ובצמר-גפן מפוצץ.

על כל אחד מחבריה הוטל – לאחר חדשי אימון אינטנסיבי ביותר אישם במצרים – לתתמחות בשחיה, בחתייה במשוטים, בארופנות, ביסודות הג'ורג'יסטו, ברכיבה על גמל ובהליכה ימים תמימים במרחבי-מדבר ללא מים. זולת זה היה החייל מקבל אימון צבאי כללי קפדני, ובכלל זה – ידיעה יסודית בשימוש בנשק אבטומטי חדיש.

א.

«הקומנדו» החלה בפעולותיה ליד קרן, כשהיא מצוידת ברובים אבטומטיים קצרים ודגמת אמריקה (הוא תת-המקלע חומי-גן), במרגמות, באקדוחים, ב«פני» (שילוב של פניון עם אגרוף), בחומר מפוצץ ומצית; וקרן – מבצר טבעי חזק, מוגן על-ידי עשרים אלף חיילים איטלקים וילידים, גורל המלחמה באדיטיא היה תלוי בכיבוש זה.

ההתקדמות התכססית הראשונה נפלה בגורל האגף השמאלי, כשטח הררי ותסרימים, ללא אספקה הגונה וללא קשר עם שאר הצבא הבריטי. וכן היתה צפויה לו גם סכנת-איגוף. הפקידה של ה"קומנדו" היה, איעוא, לנתק את האויב ממעיינות המים המעטים שבסביבה, להשמיד את פלוגות-הסיוור שלו שהיו פושטות בכפרים בכדי להביא מים וצידה, להתקיף את קני מכוונת היריה שלה, למען עורר בו את הרושם כי כוחות ניכרים עומדים נגדו באגף זה. כתסיס זה היה, להכריח את ציך את האויב להעביר לאיור המתקף חלק חשוב מצבאם ולחשוף על-ידי כך את אגם הימני.

כבר בקרבות הראשונים הוכיחה ה"קומנדו", שהיא עולה בכל המובנים על האויב הגדול ממנה פי עשרה במספרו. קבוצות-סיוור קסנות, בנות 10-15 איש, היו מופיעות במקומות שונים בערפם של האיטלקים ומעוררות בקרבם מבוכה בעצם הופעתן. האויב לא ידע מנותח לא ביום ולא כלילה מתוך חשש-מתמיד, כי מאחורי כל שיח וכל סלע אורבים לו חבריו, החבושים מבכעות רחבות-שולים מקושטות בנוצות צבעוניות. סבור היה, כי לעומתו ריבוייה שלמה, או לפחות, בריגדה הררית מאומנת במיוחד. ממרחקים לא גדולים רב היה כחו של ה"תומי גן", ואילו בלילות נטולי-ירח הופעלו ה"פנים". שבוים איטלקים אודו, שחברי ה"קומנדו" הטילו עליהם פחד רב. ואירע פעם, שחייל איטלקי הפליט באקראי כדור מתוך רובהו, וכתוצאה מזה - מתח גדוד שלם של חיילים ילידים, שהתעוררו משנתם, בבריחת-בהלה. "חוד "בריגדת המות" היה עליהם. שתי פלוגותינו שפעלו בחלק זה של החזית ללא קשר ביניהן - עשו שמות בבורחים.

עקב פעולותינו אלה גדל והלך מספר הבורחים משורות הצבא האיטלקי. בעיקר מבין הילידים.

וזה היתה דרך פעולתנו: נעולים מגפי-גומי היו אנשינו מתגנבים בלאט אל משמר-אויב, מכריעים אותו באמצעות ה"פנים" - והדרך אל מחנה האויב תפוחה. אז היינו מפעילים את הרובים האבטומטיים ואת רמוני-הירי. כאנשי-הרים מבטן ומלידה היינו מטפסים ועולים על סלעים, לקראת היאבקות, הטלת חבלות, דליקות, וכו'. אנשינו הסתגלו יפה לתנאים ולזמן וידענו - מתי העת לנשק ומתי העת להסתתר. אולם משפעלנו - היתה פעולתנו החלטית, נמרצת.

על נכונותם של אנשינו להקרבה עצמית תמיד העובדה שאירעה בסביבת קרן. פלוגה אחת שלנו התקיפה את האויב במעלה ההר, ואילו פלוגה שניה ריחקה אותו במטר אש מקלעיה. לאחר שכל אחד משני מקלעי-הכרן כבר פלטו למעלה מחמש עשרה מחסניות כדורים, התלבנו הקנים ואי אפשר היה להמשיך ביריה. אולם בכדי לא לתת לאיטלקים אף רגע נופש התחלנו, בתורי, לצנן את הקנים בשארית המים שבבקבוקינו. (וראוי לדעת, כי ליד קרן ניתנה לחייל מנת מ"לחץ ועומה - כשיעור של כקבוק צבאי אחד ליומים וגמיעה היתה שוקלה כנגד הון זהב בתנאי המדבר והצמא העלול להמשך ימים). אולם הקרבה עצמית זאת איפשרה לפלוגה הראשונה לכבוש את ההר ללא קרבנות.

במשך 5 שבועות יצאו פלוגותינו ל-56 סיורים, שרובם היו כרוכים בקרבות-דמים. פלוגת-סיוור אחת בלבד התקיפה את עמדות האויב 8 פעמים במשך לילה אחד. הרויח האיטלקי על פעולה זו שנפל לידי הפלוגה מציין: «כוחות חשופים של האויב התקיפו במשך הלילה את כל האגף השמאלי שלנו; הודות לעירנותם של חיילינו לא הצליחו לפרוץ את עמדותינו. האויב נסוג תוך אבדות קשות בהרוגים ובפצועים». דו"ח זה היה נושא להלצותינו, שכן ה"כוחות החשופים" מספרם היה 15 איש שאף אחד מהם לא נפגע. והו כומן שאבדות האיטלקים בחלק זה של החזית הגיעו לאלף ומאתים איש הרוגים ופצועים, מחוץ לאלפי שבוים, לבנים וילידים, והשלל שנפל לידינו כלל יותר משלשת אלפים רובים, כמאה מכוונת ירייה ושלל רב אחר - וה"קומנדו" סבלה 6 אבדות בנפש ו-24 פצועים.

הפעולות בקרן נסתיימו, אולם המנוחה היתה קצרה. כעבור שבועות מספר יצאה ה"קומנדו" שוב לחזית. הפעם - לחשב. אף כאן היה שטח הפעולה הררי, בהרי

אמבא-אלגיי. האיטלקים התבצרו על ראשי ההרים, בגובה 14.000 רגל מעל פני הים, כשהם כחויים בניקיי הסלעים וכל המעברים המובילים אליהם נופצו ונחסמו. אולם אנשי הקומנדו גמרו ואמר להתגבר גם על מכשולים אלה ואחרי פעולות-סיוור מוצלחות אחרות, יצאו באחד הלילות מאה ועשרים מתנדבים לכבוש את אחת הפסגות המבוצרות והקשות ביותר להעפלה באגפו השמאלי של רכס הרי אמבה-אלגיי. והנה תאור המבצע הנועז מפיו של אחד המשתתפים בו:

«אפלה דחוטה עטפה אותו לילה. מרחק 20 צעד אי אפשר היה לראות דבר. בשעה אחת אחר הצהר יצאנו לדרבנו הקשה. תוך שתיקה היינו מטפסים מסלע לסלע, משיח לשיח, מתקדמים לאט ובהירות. צעד בלתי זהיר – והתהום תבלעך. המשעול הצר לעבר התהום נססק פתע, וקיר חוסם את הדרך. למעלה, בגובה 10 מטרים גוע עץ שבור. חבל שהוטל למעלה בוריוות נכרך מסביבו. אחר אחרי השני אנו מטפסים ועולים על קיר האבן כשידינו לופחות כחבל. וכעת קדימה, הזמן דוחק, עד עלות השחר חייבת הפסגה להיות כרשותנו. מעל פנינו המיוזעים נושרות טפות יזעה, הגב מתכוּפף תחת משא מכונות היריה, התחמושת ורימוני-היד, הריאה נושמת בכבדות. אולם אין מתלוננים. אנו משרכים דרכינו בשתי שורות ארוכות. הבאים מן העורף הולכים בעקבות המתקדמים. סוליות הגומי שבנעלינו בולעות את הד צעדינו. אכן אינה זוהי. זה שלש שעות נמשכת דרכנו זו, אולם הפסגה עודנה ממנו והלאה, שקועה באפלה דחוטה.

בשעה ארבע בדיוק החלו כל התותחים (של האנגלים ושל בני סודן) במגנינת תופת. האש המרוכזת של בני-סודן נתכה על הפסגה. בו בזמן שהארטילריה האנגלית ירתה באופן שיטתי על כל רכסי ההר והעלתה את האש כל עשרה רגעים יותר ויותר גבוה, עד שהגיעה אף היא אל הפסגה.

קדימה! קדימה! איש לא בטא מלה זו, אולם כל אחד הרגיש כי חובה עליו ברגע זה להרק את שפתיו ולהגדיל את מאמציו. עוד ארוכה הדרך והעיקר – למהר! להגיע בזמן! הכרת החובה מתגברת על כל הרגשת חולשה ומגינת.

עוד מאתים ירד עד לפסגה! עוד רגע ומאה קני מכונות-יריה יפלטו אלפי כדורים. המתיחות גוברת תוך התקדמות זו המבוצעת תחת אש תותחי צבאנו.

עוד מאה ירד עד לפסגה! עתה אין מקסידים יותר על הנהירות, ההתפוצצות של כדורי התותחים המרובים מחלישה ממילא כל הגה. עוד 50 רגל! כאן יש להעצר, אין להתקדם יותר. הארטילריה עצמה עלולה לפגוע. אנו נהנים מרגעי מנוחה מועטים. משתטחים על האדמה, על הסלעים, לוגמים מבקבוקי המים, אנו מתכוננים לפעולה המכרעת.

מרוחק, באופק, אור מפציע. אש התותחים עוברת לאטה לאטה לשמער לפסגה. שעה 5 מתקרבת, קדימה! כצללים דוממים אנו נתקים ממקומותינו ובמהירות הבזק גומאים את חלקת-הדרך האחרונה. הוקף האיטלקי סורף בעצקת-אימה למראה מגבעותינו רחבות-השולים. גם הוקיפים האחרים הופתעו והתמצאו במתהוה רק לאחר שכל חברינו השיגו את הפסגה. הסתערנו עליהם. במשך חמשה הדקות הראשונות טאטאנו במכונות היריה את חיל החפירות ואנשי מכונות-היריה של האויב. בינתיים התפוררו הכתות הראשונה והשלישית על ההר והחלו לרוע רמוני יד לתוך ניקיי הסלעים והמערות, בהם הסתהרו למעלה מ-500 חיילים איטלקים. מה ושם אירעו תגרות נועזות וקצרות. הכדורים שרקו, הרימונים התפוצצו, והסכינים פעלו. בשעה 5 וחצי הודיעו רקטות לבנות וירוקות לצבא שחכה לרגלי ההר, כי הפסגה נכבשה על ידינו. בשעה 6 נסו האיטלקים, שנמצאו בקצה השני של הרמה, תחת מחסה אש תותחים לכבוש בחזרה את הפסגה. מאמציהם היו לשוא. קבלנו את הרמה, תחת מכונות-היריה שתפסנו מהם, ובאש קטלנית של מרגמות. האויב נסוג והשאיר הרוגים ופצועים. זכרנו את הפקודה שנתנה לנו «להחזיק בפסגה בכל מחיר» – ונחזיק בה, לאחר שספקו לנו תחמושת, צייד ומים, כמשך שבוע ימים. איש אחד בלבד אבד לנו בפגיעת שרפנל. על-ידי כבוש הפסגה הזאת שכונתה בשם «קומנדו היל», זכתה הארטילריה שלנו

בנקודת מצפה ממדרגה ראשונה וביכולת לשחק את כל האגף השמאלי של האויב באש תותחיה. הצלחתנו זכתה להוקרה מרובה. במיוחד ראוי לציין את דברי ההערכה שהעביר אלינו במברק הגנרל וייל. גם הקצינים האנגלים וההודים שעלו אל ראש ההר כעבור ימים מספר נתקשו להבין, כיצד עלה בידינו בכלל להגיע למקום, כשאנו עמוסים ציוד צבאי מלא, להכנס בקרב עז עם האויב שעלה עלינו במספרו פי 5 ולא בד בסך הכל איש אחד. אחרי ההר הזה בא תורו של שני, שלישי, רביעי, ועשירי, וכל כבוש היה מעשה רצוף גבורה. ולבסוף נפל בגורל הקומנדו לכבוש, יחד עם פלוגות צבא אחרות, את הפסגה האחרונה ששרדה בידי האיטלקים. על פלוגה הקומנדו הוטל לצאת בראש הצבא המתקף, ובמקרה שהתקומותה תעצר, היה על פלוגה שניה שהלכה בעקבותיה, למלא את מקום האגדות. ברם, ברגע האחרון החליט הדוכס מאוסטה שפקד על 8.000 חיילים – להכנע.

ג.

מנוחתנו באחת מערי אריתריאה ארכה הפעם חודש ימים. אחרי זה השתתפה הקומנדו בסעם השלישית בקרב, לפני גונדר, המבצר האיטלקי האחרון בחבש, והעיר מוקפת הרים וקופים. אי אפשר היה אף להעלות על הדעת את כבושה בדרך של התקפת סער, ביחוד לאחר שהמעבר היחיד, וולצ'אפיט, חסום היה בשני מקומות בסלעים וזרוע מוקשים. הוחלט לשים מצור על האיטלקים ולכפות עליהם כניעת-רעב.

חבדינו מלאו תפקידים שונים בשמירה על המצודות שנבנו לאורך רכס ההרים האמור. בלילות היינו מלוים את החפדים ההודים שעבדו בפנינו המוקשים ובהסרת המחכומים מהדרכים. המקום היה בטוח ממכונות-היריה של האויב. ביום אי אפשר היה להגיע לשם. החלקות שבהן פעלנו נמצאו תחת אש מתמדת של הארטילריה האיטלקית. אף על פי כן אבד לנו רק איש אחד. ואף הוא במקרה, מפגיעת שרפנל.

זמן שהותנו ליד גונדר עונת הגשמים העזים ביותר היתה, ולא משמר טיור אחז היה יוצא עם בוקר בצאת השמש וחוזר עם ערב רטוב עד לעצמות. המים היו חודרים גם למצודות. מזמן לזמן היו משמרות-טיור איטלקיים מגיחים מן המבצרים ופושטים בכסרים לחפש מזון. גם אחרי אלה היה עלינו לרדוף. חדשים עברו בתנאים קשים אלה. ההתקפות המתמידות, הגשמים והרעב הכניסו רוח תבוסה בחיל המצב האיטלקי. התחילה בריחה המונית ובסופה – הונף דגל לבן.

וגם הפעם עברו בסך בפני הקומנדו הארץ-ישראלית כארבעת אלפים שבויי-אויב.

כ י ב ו ש ב י ת

(ספור-מסגרת לתרגיל קומנדו)

הצנחנים ירדו לפנות ערב, כמעט עם חשכה. הפטרול, שהיה במרחק קילומטר אחד בערך, ראה מרחוק כיצד ירדו מלמעלה קמו על רגליהם, רצו לקראת הגבעה ועלו עליה. על הגבעה עמד בית בן שתי קומות, מוקף גדר-אבן גבוהה. אנשי הפטרול ידעו שבבית נמצאים רק שתי נשים וזנות וילד, ואיש לא יפריע, איפוא, לצנחנים להשתלט עליו. פעולתם הראשונה היתה להודיע על-כך ליחידתם שנמצאה במרחק 6 ק"מ. נשלח רץ, אך הוא לא יוכל לעשות את הדרך בפחות מ-45 רגע, ובינתיים מה? אנשי הפטרול נשארו להשגיח אם לא ירדו צנחנים נוספים. הם היו ארבעה. חתשיך. הרץ-השליח חזר ואתו הפקודה: להתקיף את הבית לפנות בוקר. בשעה בין 3-4 על הפטרול לנסות לחדור ולהתבצר באחת מפנינות הבית, כדי לסייע להתקפה כללית. מספר הצנחנים שבבית היה קרוב ל-30. הפטרול התחיל להתקרב לבית. האנשים בנעלי-גומי הרימו בזוויות רגל אחרי רגל וצעדו בצעדים חרישים שלא להזיז אבן, כדי לא לעורר רעש. כשהגיעו לרגלי הגבעה החליט המפקד כי עליהם לנסות ולחדור, —